

administracije i onda je pitanje, da li će oni moći odgovoriti ovim funkcijama?

Većeslav Vilder: Ali oni imaju karakter najvišeg sudišta. (Čuje se: Da se i to vrati u Odbor.)

Marko Gjurčić: To se celo ukida.

Većeslav Vilder: Oni su nepokretni po Ustavu. (Čuje se: Koliko ih ima sada?) Ina ih četiri. (Čuje se: I to da se vrati u Odbor.)

Ministar za Ustavotvornu Skupštinu **Marko Trifković:** Ja pristajem da se vrati u odbor. Onda ćemo vratiti u odbor čl. 50., pa ćemo viditi šta ćemo s tim raditi.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** G. Vilder je to predložio kod čl. 49.

Ministar za Ustavotvornu Skupštinu **Marko Trifković:** Ako Vlada usvoji ovo što je predložio g. Vilder, onda će se članu 50. dodati ista naređenja kao u poslednjem stavu čl. 49. Zato za 49. da učinimo i čl. 50. da se vrati u odbor.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Diskusija je završena. Kod čl. 48. g. Ministar i g. izvestilac sporazumno predlažu, da se vrati u sekciju. Ja proglašujem, da će se vratiti pododboru, da podnese svoje mišljenje.

Glasa se sada o članu 49. Gospoda koja primaju ovaj član kako je pročitana neka izvole sedeti, a koja su protivna neka izvole dići ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 49. primljen.

Član 50. po sporazumnom predlogu g. Ministra i g. izvestioca, vraća se u pododbor.

Glasa se o članu 51. Gospoda koja član 51. primaju neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole dići ruku. (Svi sede.) Član 51. je primljen.

Glasa se o članu 52. Gospoda koja su protiv člana 52. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 52. je primljen.

Time je, gospodo, iscrpen današnji dnevni red. Za iduću sednicu predlažem ovaj dnevni red:

1. produženje pretresa predloga zakona o Državnom Savetu i Upravnim Sudovima i

2. pretres zakonskog predloga o rasprostiranju zakona o uređenju okruga i srezova na teritoriju ranije Kraljevine Crne Gore.

Prima li Zakonodavni Odbor predloženi dnevni red? (Prima.)

Ja molim, gospodo, da se pododbori, koji su izabrani na prošloj sednici, sastanu u ponedeljak pre početka sednice Zakonodavnog Odbora, koju mislim zakazati za 10 časova, da se konstituišu i otpočnu rad na zakonskim predlozima, koji su im upućeni.

Današnju sednicu zaključujem, a iduću sednicu zakazujem za ponedeljak u 10 sati pre podne sa primljenim dnevnim redom.

(Sednica je zaključena u 12 časova u podne.)

LXVIII. SEDNICA

ZAKONODAVNOG ODBORA

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE

SRBA, HRVATA I SLOVENACA

držana 10. aprila 1922. godine u Beogradu.

Predsedavao Potpredsednik dr. **Svetislav Popović.**

Zamenik sekretara dr. **Ninko Perić.**

(Početak u 10 i 3/4 časova.)

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Otvaram 68. redovnu sednicu Zakonodavnog Odbora. Molim g. sekretara, da izvoli pročitati zapisnik prošle sednice.

Zamenik sekretara dr. **Ninko Perić** čita zapisnik 67. sednice.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Ima li prigovora na zapisnik? (Nema.) Prigovora nema, objavljujem, da je zapisnik primljen.

Prelazimo na dnevni red. Na dnevnome redu je kao 1. tačka produženje specijalne rasprave o projektu Zakona o Državnom Savetu i Upravnim Sudovima. Ima reč izvestilac g. Vujičić kod čl. 48.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Novi član 48. imao bi da glasi ovako: »Do donošenja jednoga zakona o uređenju sudova za celu zemlju i o ograničenju mesne nadležnosti Apelacionih sudova upravnih sudova biće 6: u Beogradu za Severnu Srbiju i Vojvodinu, u Zagrebu za Hrvatsku i Slavoniju sa Medji-

murjem, u Sarajevu za Bosnu i Hercegovinu, u Celju za Slovenačku sa Prekomurjem, u Skoplju za Južnu Srbiju, u Dubrovniku za Dalmaciju i Crnu Goru«.

To bi bila nova stilizacija člana 48.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Ima reč g. Šećerov.

Dr. **Slavko Šećerov:** Gospodo, u čl. 6. ovoga zakona veli se, da će upravni sudovi zasjedavati u onom mestu, gde je Apelacioni Sud i da imaju prostornu nadležnost kao što ima Apelacioni Sud. Medjutim, u ovom čl. 48. ne vodi se o tome računa. Teritorija Apelacionog Suda u Novom Sadu nije uzeta u obzir, ma da je, gospodo, to vrlo potrebno. Kao što znate teritorija Apelacionog Suda u Novom Sadu obuhvata teritoriju Banata, Bačke i Baranje i čak jedan deo Medjumurja. Ova teritoriju ima za sada još dobrim delom raznovrsne zakone i tako proces izjednačenja zakona ide prilično sporo, ja mislim, da će ta raznolikost u zakonodavstvu još prilično vremena trajati. Sem toga, na ovoj teritoriji Apelacionog Suda u Novom Sadu ima, gospodo, preko milion i po stanovnika a kao što znate, to su naši najbogatiji krajevi. Pravni poslovi su najintenzivniji i prema tome i sukobi između upravnih vlasti i građana vrlo su verovatni,

mного verovatniji, gospodo, nego recimo u Crnoj Gori. Prema tome ja mislim, da ovaj čl. 48. nije uzeo u obzir ove činjenice, a to je da postoji na teritoriji Apelacionog Suda u Novom Sadu različito zakonodavstvo; drugčije nego ono što je u Srbiji, da postoji, gospodo, dalje jedna velika množina pravnih poslova i zbog toga ja bih predložio Zakonodavnom Odboru, da se ustanovljava za tu teritoriju Apelacioni Sud u Novom Sadu, jedan Upravni Sud sa sedištem u Velikom Bečkereku. Molio bih gospodina Ministra i gospodina izvestioca, da ovaj moj predlog prime. Ja mislim, da je on opravdan tim pre, što je Zakonodavni Odbor usvojio jedan Upravni Sud za Crnu Goru, dakle za jednu teritoriju, koja ne obuhvata ni 600.000 duša, gde, po mom dubokom uverenju, pravni poslovi su manje intenzivni. Ja bih molio Zakonodavni Odbor, da moj predlog usvoji.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč g. Ministar.

Ministar za Izjednačenje Zakona **Marko Trifković**: Ja, gospodo narodni poslanici, cenim razloge, koje je izneo g. Šećerov ali, pravo da vam kažem, gospodo, pored svega toga što sam g. Šećerova pažljivo saslušao, ipak nisam mogao steći uverenje, da doista postoji potreba, da se stvori jedan Upravni Sud za Banat, Bačku i Baranju. Medjutim baš i kad bih, — a ja to nisam, — stekao to uverenje, ja ne bih mogao taj predlog primiti, nego bih ga nanovo morao izložiti Vladi. Meni je žao što ovaj predlog nije ranije pao, na da ja mogu o tome predlogu izvesti Vladu, te da se taj predlog prodiskutuje. Medjutim prošlog puta pao je predlog samo o Crnoj Gori, Dalmaciji i o Sloveniji i Vlada je taj predlog primila. Ja bih molio g. Šećerova, da ne insistira na ovome predlogu zbog toga, što je ova odredba privremena, došla je u prelazna naredjenja, ima karakter privremenosti. Ja bih molio, da se odustane od toga.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima g. izvestilac.

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Ja ne mogu da se složim sa ovim predlogom g. Šećerova, jer ja mislim, da je za severnu Srbiju i Vojvodinu, koje su po teritoriji jedno isto, najzgodnije da upravni sud bude u Beogradu, a ne da idemo da stvaramo još jedan upravni sud i da izlažemo naše finansije izlišnim izdacima. Drugo hteo bih da obavestim Zakonodavni Odbor, da bi se izbegla pogrešna tumačenja, da se Upravni Sud u Dubrovniku obrazuje za Dalmaciju i za staru Crnu Goru pre 1912. godine, a novi krajevi kao Berane i drugi da idu u Skoplje.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč g. Dulibić.

Dr. **Ante Dulibić**: Gospodo, ja ostajem pri svojem starome stanovištu, da treba postaviti za Dalmaciju koja ima 600.000 i za Crnu Goru koja ima 600.000 stanovnika dakle 1.200.000 svega, jedan upravni sud u Splitu za Dalmaciju, a drugi za Crnu Goru. Sve činjenice govore za to, da bi najzgodnije bilo, da upravni sud za Dalmaciju bude u Splitu a ne u Dubrovniku.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč g. Čubrović.

Dr. **Pavle Čubrović**: Gospodo, ja mislim, da treba imati jednu stvar u vidu, da je Crna Gora imala apsolutno nezavisno zakonodavstvo, koje se u mno-

gom pogledu razlikuje od zakonodavstva Srbije. Zatim treba još dodati ovo objašnjenje. Tu se ukrštaju dva zakonodavstva: tursko zakonodavstvo i specijalno inovno zakonodavstvo Kraljevine Srbije, koje u mnogome odstupa od zakonodavstva drugih krajeva. Gosp. Dulibić predlaže Split kao sedište za upravni sud za Crnu Goru i Dalmaciju. Ja razumem kad jedan građanin može doći u Split, on može doći i u Zagreb, ali ovde je pitanje savladivanja poslova i pitanje o mogućnosti da građani mogu svršiti svoje poslove. To je dakle geografska potreba, da ti upravni sudovi mogu zadovoljiti potrebe građana. I ja kao poslanik Crne Gore ne mogu biti ravnodušan, da se ostavi ovako, da se jedan deo Crne Gore u pogledu upravnih sudova prebaci za Skoplje a drugi za Split i da narod mora radi tih upravnih sudova ići daleko. Zato držim, da je najpraktičnija solucija, da se za Crnu Goru obrazuje jedan upravni sud, jer će taj upravni sud ubrzati likvidaciju poslova u Crnoj Gori. Ja bih bio mišljenja, da se obrazuje jedan upravni sud u Podgorici, da bi on svršio taj posao likvidacije. Ako mi prenesemo suviše mnogo poslova na upravne sudove, oni neće moći nikad da svrše svoje poslove. Evo imate Prvostepeni sud u Beogradu, koji je toliko pretrpan poslom, da on nije u stanju da izvrši intabulacije za najobičnije stvari. A šta će biti kad prebacimo sav posao na 4—6 upravnih sudova? Ti Upravni sudovi neće moći svršiti najpotrebnije poslove. Ja bih vas dakle molio, da uzmete u obzir razloge koje sam izneo, da se u Podgorici osnuje jedan upravni sud za Crnu Goru.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč g. Ministar za Izjednačenje Zakona.

Ministar za Izjednačenje Zakona **Marko Trifković**: Gospodo, ja ne mogu primiti ni predlog Dulibića, da sedište upravnog suda za Dalmaciju i Crnu Goru bude u Splitu niti predlog g. Čubrovića, da se za Crnu Goru stvori jedan zaseban upravni sud u Podgorici. Ja cenim razloge, koje je g. Čubrović izneo, a ti su razlozi pali u pododbornu i kad je pododbor smanjio broj upravnih sudova i sveo na četiri, pododbor nije usvojio one razloge g. Čubrovića i ja mislim, da ih ni ja danas ne smem usvojiti. Ja mislim, da g. Dulibić i g. Čubrović treba da budu zadovoljni sa izmenom ovoga zakona, da bude 6 upravnih sudova, jer je izmena učinjena i u korist Splita i u korist Crne Gore. Ja mislim, da je Splitu zgodnije da ide u Dubrovnik nego li da Split ide u Sarajevo kako je bilo prvobitno predloženo, ili u Celje kao što je takodje bio jedan predlog. Ja mislim, da će baš sami Splitsani biti zadovoljni ovim zakonskim predlogom. Ja mislim, da i g. Čubrović treba da bude zadovoljan, pošto sada Crnogorci imaju da sedju samo u Dubrovnik, a nemaju da idu u Skoplje, kao što je bilo prema ranijem zakonskom predlogu.

Ja bih molio gospodu predlagачe, da izvole odstati od svojih predloga, na da dovršimo i ova dva člana, koja su danas na dnevnom redu i da tako svršimo danas ceo zakonski predlog o Državnom Savetu i Upravnim Sudovima.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Diskusija je završena. Glasao se o članu 48. po predlogu pododborna. (Glasovi: Neka se pročita predlog pododborna!) Izvolite čuti g. izvestioca.

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Član 48., po predlogu pododborna, ima da glasi ovako: »Do donošenja jednoga zakona o uređenju sudova za celu zemlju

i o ograničenju mesne nadležnosti Apelacionih Sudova, upravnih sudova biće šest:

1. u Beogradu za Severnu Srbiju i Vojvodinu;
2. u Zagrebu za Hrvatsku i Slavoniju sa Medjumurjem;
3. u Sarajevu za Bosnu i Hercegovinu;
4. u Celju za Slovenačku sa Prekomurjem;
5. u Skoplju za Južnu Srbiju;
6. u Dubrovniku za Dalmaciju i Crnu Goru.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Pristupamo glasanju o čl. 48. Gospoda koja primaju član 48. po predlogu pododbora, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je predlog pododbora primljen.

Prelazi se na diskusiju člana 50. Molim g. izvestioca da izvoli pročitati nov predlog za redakciju toga člana.

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Član 50. ostaje ovakav kakav je, samo se u drugom odeljku, na kraju, posle reči: »U Zagrebu«, dodaju reči: »a njegovo se osoblje stavlja na raspoloženje«. Prema tome, drugi odeljak čl. 50. glasio bi sada ovako: »Finansijski Upravni Sud u Zagrebu ukida se i prestaje delovati kad počne rad u Upravnom Sudu u Zagrebu, a njegovo se osoblje stavlja na raspoloženje«.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč g. Vilder.

Većeslav Vilder: Gospodo, ja ostajem kod svoga prvašnjeg predloga i to iz ovih razloga. Ovde se radi o četvorici članova toga našeg Finansijskog Upravnog Sudišta. Doduše istina je, da je to jedno upravno sudište, samo za jednu struku i da je ono bilo privremeno, ali to su takva stručna lica, da bi se ona i prema čitavom karakteru toga našega Upravnog Sudišta mogla izjednačiti s članovima Državnog Saveta. Ti će članovi bezuvjetno biti potrebni u Državnom Savetu, a s druge strane to će dobro djelovati tamo kod nas i iz političkih razloga, da se tako uzima obzir na takve naše stručne liude i da su se oni izjednačili s članovima Državnog Saveta. Stoga vas, gospodo, ja molim, da se i o tome mome predlogu glasa.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima g. Ministar za Konstituantu.

Ministar za Konstituantu i Izjednačenje Zakona **Marko Trifković**: Ja ne mogu da primim predlog g. Vildera. Ne mogu da ga primim zato, što po samoj uredbi po kojoj je taj Finansijski Sud u Zagrebu formiran, te su sudije privremene i niima je tačno u toj uredbi označeno šta imaju da svrše, pa da prestanu djelovati kao takve sudije. Medjutim onaj drugi deo govora g. Vildera meni se dopada i pravo da vam kažem, ja hoću da dam, povodom toga govora, i jednu izjavu: da nalazim, da zbilja i stručni i politički razlozi nalažu, da prilikom biranja naših državnih savetnika uzimemo u obzir tu gospodu, koja se danas nalaze u Finansijskom Sudu. Ja verujem, da će njihovo stručno znanje doprineti pravilnom rešavanju one vrste poslova, koju su oni do sada svršavali i da će isto tako i politički lepo uticati i u tom pogledu sa svoje strane ja ću podupreti, da ta gospoda budu izabrana u Državni Savet, bilo kao Ministar, bilo kao član Narodne Skupštine, ako tada ne budem bio Ministar.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Diskusija je završena. Glasaće se o čl. 50. u novoj redakciji. Gospoda koja primaju predloženu redakciju pododbora, neka izvole sedeti, a koja su protiv neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Član 50. je primljen.

Prelazi se na glasanje o zakonu u celosti. Pre toga, ima reč g. poslanik Vojislav Lazić, da dá jednu izjavu.

Vojislav Lazić: Naš član u ovome odboru, koji je bio prisutan, on je prilikom glasanja u načelu za ovaj zakon glasao »za«. To je učinio zbog toga, što je smatrao, da će u pojedinostima biti primljeni predlozi, koji su učinjeni sa naše strane. Ali kako ti predlozi nisu primljeni u pojedinostima a naročito kod člana 2., koji ne možemo primiti, glasaćemo protiv zakona u celini.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima g. Ministar.

Ministar za Izjednačenje Zakona **Marko Trifković**: Neka me izvini g. Lazić, ali pravo da vam kažem, mene iznenadjuje ova izjava zemljoradničkog kluba. Ja ne mogu da razumem zašto zemljoradnički klub mora stalno da glasa protiv svakoga zakonskog predloga. **Radoslav Agatonović**: Oni negiraju ovu državu. Oni, da li su republikanci ili komunisti, djavo će ih znati što su. — **Jovan Gjonović**: Zar je zlo, ako su republikanci?

Ovaj je zakon i potreban i koristan i on je bez malo-malo, napravljen uz saglasnost sviju članova Zakonodavne Skupštine. Ne mogu da razumem ovo držanje zemljoradničkog kluba, pravo da vam kažem.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Prelazi se na glasanje. Gospoda koja zakon primaju glasaće »za«, a koja ne primaju glasaće »protiv«. Molim g. sekretara, da izvrši prozivku.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva članove da glasaju.

(Posle glasanja.)

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Glasalo je svega 22 člana Zakonodavnog Odbora. Za zakonski predlog glasalo je 16, protiv zakonskog predloga glasalo je 6 članova. Time je ovaj zakon primljen.

Prelazi se na drugu tačku dnevnoga reda: Specijalna rasprava o projektu zakona o rasprostiranju zakona o uređenju okruga i srezova Kraljevine Srbije na teritoriji ranije Kraljevine Crne Gore.

Pre nego što predjemo na ovu diskusiju, da izaberemo izvestioca za ovaj primljeni zakonski projekat za Skupštinu. (Glasovi: Neka bude g. Vujičić.) Ogllašujem da je izabran za izvestioca u Narodnoj Skupštini g. **Milorad Vujičić**.

Gospodin Ministar Unutrašnjih Dela morao je da ode na sednicu Ministarskog Saveta. Ja mislim, pošto ima predloga za izmenu, da pre izjavi g. načelnik da li je ovlašten od g. Ministra da ga zastupa. (**V. Mišović**: Ja sam ovlašten.) Prelazi se na diskusiju. Reč ima g. Pavle Čubrović.

Dr. **Pavle Čubrović**: Ovde ima jedna izmena, koja bi po mome mišljenju trebala da se učini u čl. 2., III. odeljak. Ovde je u okrug podgorički unet i okrug kolašinski. Prema prvom projektu bio je kolašinski okrug zajedno sa okrugom audrijevčkim, beranskim i belopoliskim u jednom okrugu, pa pošto je okrug belopoliski otpao, jer nije bilo u saglasnosti sa ustavom, treba da ostanu ova tri okruga. Medjutim sada je ispao i okrug kolašinski i pridružen je

Podgorici, ali, gospodo, ako posmatramo geografski, koliko je udaljen Kolašin kao sresko mesto od Podgorice i koliko je udaljen od Berana, videćemo tačno, da je udaljen skoro tri puta više nego što je od Berana. Mi moramo da vodimo računa o tome, da ljudi moraju ići peške da svršavaju svoje stvari. Seljaci ne idu kolima, ma da ima kolski put, ali ako idu kolima, košta put skupo. Prema tome kako svet saobraća peške sa okružnim mestom, ima tačno peške 6 sati od Kolašina do Berana i kad je 6 sati od Plava i Gusinja, 6 sati od Rožaja, onda je Berane mnogo bliže mesto nego što bi bila Podgorica za Kolašin. Prema tome bi ljudi imali da idu za Podgoricu čitava dva dana. S toga bi bilo ovo vrlo štetno ako ovako ostane i ja bih vas molio, da kolašinski okrug udje u sastav sa andrijevičkim i beranskim okrugom, da čine jednu celinu.

Sad ima još jednu stvar da napomenem radi objašnjenja. Ovdje je došla ranije jedna depeša iz Kolašina i nju je primio g. Predsednik Zakonodavnog Odbora. U njoj se moli, da Berane ne bude okružno mesto za Kolašin, nego oni žele da idu u Podgoricu. Ta je depeša potekla od istih ljudi, koji su, ako hoćete i moji načelni i lični prijatelji, (Glasovi: Znamo, znamo) i ona je došla usled nepoznavanja okruga. Mi ne možemo da dozvolimo, da ljudi iz Mojkovca putuju po 4 dana. Prema tome, ja smatram, da je ta depeša bila više subjektivne prirode i da ona sa narodnim interesima ima manje veze.

Stoga molim, da se ovdje naglasi u ovom članu 2., da okrug andrijevački i kolašinski čine jedan okrug.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima g. poslanik Andrija Radović.

Andrija Radović: Ja, gospodo, žalim što se ne mogu složiti s drom Čubrovićem, nego stojim na stanovištu, da treba primiti predlog ovakav kakav je. Gospodin Čubrović malo je pošao daleko, kad je tvrdio, da je tri puta dalji Kolašin od Podgorice nego od Berana. To nije tako. Kolski put je dalji ni punih 10 kilometara, ali treba da predjete zimi na velikoj visini od 1.600 met. (Smeh.), dakle imamo jednu visinu od 1.600 met. da predjemo s jedne strane, a s druge strane imamo dva puta, jedan je kolski visine 1.200 met., a drugi, koji ide dolinom Morače, te se nakon nekoliko kilometara dolazi na 300 metara iznad mora. Tu ne bi usled pogleda na geografiju izgubili bitku.

Druga udaljenost između Kolašina i Berana jest 36 klm. i to najkraćim putem, koji nije kolski, dočim do Podgorice je 70 klm. ali vrlo dobrog kolskog puta, a dolinom humnim predelima malo je veća, jedva za 15 klm., nego li ona za Berane. Drugo je i to jer na Podgoricu je i trgovina napućena, a na Berane nije. Treće, osim ovoga ima još jedna stvar da su predstavnici svih stranaka uputili i meni i g. Čubroviću i g. Božoviću pored te depeše jedno pismo, koje glasi ovako (čita): »Gradjani ovog okruga posmatrajući stvar objektivno sa gledišta narodnih, državnih viših interesa nalaze, da je jedina kombinacija kao moguća i korisna izvediva, da se okrug kolašinski sa srezom mateševskim, okrugom bjelopoljskim bez sreza lozanskoga spoji u jednu, a okrug beranski sa srezom lozanskim i okrugom andrijevačkim u drugu upravnu cjelinu. Ovim bi jedino mogla biti zadovoljena pravda i nacionalni državni interesi. Kad se ni to ne bi učinilo, onda je prirodnije i korisnije po in-

terese gradjana ovoga okruga, da se kolašinski okrug spoji sa Podgoricom, do koje najudaljenija tačka ne iznosi više od 100 klm. daljine pod daleko povoljnijim saobraćajnim i klimatskim pogodnima, dok do Berana iznosi preko 130 klm. pod najtežim istaknutim uslovima.

Gradjani okruga kolašinskog svijesni svoje dužnosti prema otačbini, a stalni i nepokolebivi u obrani svojih prava apeluju na mjerodavne činioce i odlučno zahtevaju, da se ovdje izložene stvarne i opravdane činjenice ozbiljno prouče, kako se ne bi učinila nepravda, koja se ničim ne bi dala opravdati. Slede potpisi: Kesler, Bošković, Radović i t. d.

Ako, gospodo, smatrate da to može biti sporno pitanje, neka se stavi okruzima, da oni to slobodno riješe i ja smatram, da tu nema ništa spornog, da u Kolašinu ne bi našli ni 5% ljudi, koji bi hteli da idu u Berane kao u okružno mesto, kad bi ono tamo bilo. Što se tiče mene, ja lično smatram, da tu nema ničega spornog i da uopšte u kolašinskom okrugu ne biste našli ni 5 od sto ljudi, koji bi hteli ići u okružno mesto Berane a ne u Podgoricu, kad bi bilo do toga.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima g. Jovan Gjonović.

Jovan Gjonović: Gospodo, pošto smo sada počeli da se ne slažemo, ja bih imao da izjavim ovo. (**Etbin Kristan**: Ovo je mala crnogorska skupština! — **Radoslav Agatonović**: Njih je taman jedna trećina!) Šta ćete, molim vas!

Ja bih hteo da izjavim bez mnogo diskusije, da ja primam predlog g. Čubrovića, da sadašnji kolašinski okrug sa andrijevačkim i beranskim čine jednu celinu. Ali sa g. Čubrovićem ne bih se mogao složiti samo u nečemu drugom, na pr. da Berane bude centar okruga. A ne bih se složio sa njim iz ovih razloga. Vi znate, da će okruzi vremenom postati inspekcije policijske. Svakojako da te policijske vlasti, koje su sredina između srezova i oblasti, treba da budu bliže oblastima. To je prvi razlog. A drugo, one treba da su i na putu, kako bi im se najlakše mogla dostaviti naredjenja od većih vesti. To naročito važi za one krajeve, koji su bez komunikacija. Gospodo, kad razgovaramo o Crnoj Gori, vi svi treba da znate, a većina i zna, da su svi ti krajevi bez ikakvih ozbiljnih komunikacija. Ako bi se primilo, da Berane bude okružno mesto, ono bi bilo mesto na periferiji okruga. Stoga, kao najudaljenija tačka od oblasnog sedišta, Berane, kao okružno mesto, ne bi bilo zgodno. Prema tome okružno mesto trebalo bi da bude tamo, gde je nekada i bilo za vreme crnogorsko. Nekada je centar, za andrijevački i kolašinski okrug bio Kolašin; a i za vreme Austrijanaca vlasti su bile skoncentrisane u Kolašinu. A to je stoga, što je na putu i bliže centru oblasti.

Zatim, gospodo, postoje i nesavladive saobraćajne teškoće u onim krajevima, tako da bi u jedan deo godine centar okruga bio odbijen od oblasti. Zato smatram, da bi svi tri okruga mogli obrazovati jednu celinu, ali da bi s pogledom na saobraćajne prilike najzgodnije bilo, da centar takve jedne celine bude Kolašin. Nezgodno bi bilo, gospodo, da ljudi moraju ići iz Kolašina kao sreskog mesta preko Andrijevice u Berane i onda da se vraćaju natrag za Podgoricu gde bi bilo oblasno mesto! (**Radoslav Agatonović**: Da ostavimo narodu, neka se sam pogodi!) Ja nemam ništa protiv toga, da narod sam o tome reši, ali ako i ostavite to pitanje narodu da reši, re-

šenje će svakako biti ipak privremenog karaktera. A ja vam kažem, da bi s pogledom na saobraćajne prilike i ugroženu javnu bezbednost u onim krajevima najbolje bilo, da centar bude Kolašin. Gospodo, najzad, na vama je da odlučite! Ja sam za to, da sva tri okruga naprave jedan okrug, koji bi i po veličini bio jednak drugim okruzima, a po populaciji bi bio možda i nešto veći i da sedište okruga bude u Kolašinu.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima referent Ministarstva Unutrašnjih Poslova, načelnik g. Mišović.

Referent Ministarstva Unutrašnjih Poslova V. **Mišović**: Gospodo, ovo je sve bilo poznato g. Ministru. G. Ministar je proučio ovaj projekat, koj je pred nama a ja sam g. Ministru skrenuo pažnju na ovo što može nastupiti. G. Ministar ovlastio me je, da u njegovo ime izjavim, da on ne pravi pitanje o tome, da li će se meštuti Kolašinski okrug sa srezom Mateševskim u Polimski okrug, ili ćete ga vezati sa Podgoričkim. Samo bih molio, da se sadašnji Kolašinski okrug ne dvoji od sreza Mateševskog, jer bi onda bio suviše mali.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima g. Milosav Rajčević.

Milosav Rajčević: Gospodo, kad se ima kombinacija okruga Beranskog, Andrijevačkog i Kolašinskog, onda centar ne može da bude Kolašin, jer je Kolašin kraj. Kraj bi u nekoliko bio i Berane. Onda je Berane najpodesnije mesto da bude okružno mesto. U tome slučaju Andrijevića bi bila centar, jer kolski put koji ide od Peći ide na Andrijeviću-Kolašin, a put koji ide iz Kolašina ide na Andrijeviću-Berane. Centar je Berane prema tome, jer je podjednako udaljeno za sva mesta. Što se tiče mene, ja ne pravim od toga pitanje. Neka bude i Berane okružno mesto, ali u svakom slučaju Kolašin ne može da dodje za okr. mesto, jer od Kolašina do Gusinja ima isto toliko koliko od Kolašina do Rožaja. Što kaže g. Radović, da je Kolašin mnogo podesniji nego Berane ili Andrijevića, to ne stoji. To ne stoji ni po tome, što jeste jedno vreme zime kad je teško prelaziti preko Veternika i Trešnjevika, koji su dve visoke planine i koji su teški za prelaz, ali to su putevi, veliki putevi, koji se održavaju i koji se moraju održavati preko cele zime. I onda kad vi možete prelaziti Trešnjevik-Veternik onda možete da prelazite i Trešnjevo. Što se tiče leta planine su Kolašinaca zajedničke sa ostalim selima Vasojevića. Tu je: Bjelasica, Jelovica, to su vam druge planine i onda je njima u to vreme mnogo zgodnije da idu u Berane, koje je sasvim blizu. Ti krajevi u najvećem delu godine bave se po ovim planinama, tako da ne može da se od toga ravi pitanje, da li će to biti Andrijevića ili Berane.

Što se tiče toga da li je njima bolje da bude okr. mesto Podgorica, Berane ili Andrijevića, ja bih ostavio to kolašinskom okrugu, da se on izjasni o tome onda, kad bude njihova skupština, a za sada oni mogu sačinjavati jedan okrug sa Beranima.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč g. izvestilac.

Izvestilac dr. **Pavle Čubrović**: Ja sam izvestilac za ovo pitanje. Čast mi se predstaviti i reći, da sam morao da malo o ovome zasebno govorim zbog toga, što se nisam u ovoj tački složio, ali ćete mi dozvoliti da ovde iznesem nekoliko stvarnih razloga. Nemojte misliti, da mi je stalo do Berana. Bože sačuvaj! To

je apsolutno beznačajno za mene, već samo zbog toga što to isključivo ima čiste veze sa životom.

Ja sam pre kazao, da mi ovde moramo da gledamo na sredokraću: onde je najbolje svima da mogu doći. G. Rajčević je lepo kazao, da oni imaju zajedničke planine. Ja sam kazao, da od Rožaja do Berana ima tačno 6 sati. Tamo nema kolskoga puta. Od puteva iz Gusinja hod je kolski 6 sati od Kolašina do Berana, 6 sati preko raskrsnice. Međutim ako uzmete Kolašin po predlogu g. Gjonovića, onda onaj iz Rožaja ima da ide 12 sati peške do Kolašina kao i onaj iz Plave i Gusinja. To bi bilo suviše mnogo i nepraktično. Zato bih Vas ja molio, da Vi primite ovu soluciju. Ja ne govorim ovde kao izvestilac nego kao branilac ovoga pitanja dok se ovo pitanje ne reši podelom zemlje. Uzmite dakle ovu soluciju: da okrug kolašinski sa okrugom andrijevačkim i beranskim čini jednu celinu računajući tu i srez mateševski sa središtem u Beranima.

Ja, kao izvestilac, stojim na ovom gledištu.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima g. Andrija Radović, za lično obaveštenje.

Andrija Radović: Prigovor g. Rajčevića apsolutno ne vredi, jer je teže preći preko visine od 1.600 metara nego preko visine od 1.200 ili 1.100 metara. To je jedno.

Drugo, što g. Rajčević kaže, da su njima planine u jednom istom kraju, to je samo za jedan deo i to mali deo toga sreza kolašinskog, jer je veći deo na drugoj strani. Srez mateševski ima zajedničku planinu sa Vasojevićima, a drugi deo sreza ima planinu na Sinjavini, a Belasica je planina jednog manjeg dela ovoga sreza. Što je najglavnije sadašnji put nije glavni, niti će biti glavna komunikacija između Kolašina i Podgorice onuda, kuda je danas, koja je ipak daleko bolja nego sa Beranima, ona će biti dolinom reke Morače. To je dolina i vi tu kroz dva sata nailazite na kotu 300 kilometara iznad mora. Najbolje je, da se usvoji predlog, koji postoji s tim, da se dozvoli srezu Kolašinskom, da on može da se izjasni, da se prisajedinjuje okrugu polimskog.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Gospodo, diskusija je završena. Glasaoće se o pojedinim članovima. Gospoda, koja prvi član primaju, neka izvole sedeti, koja su protiv, neka izvole dići ruku. (**Radoslav Agatonović**: Ja bih molio da se pročita čl. 1.) Ovaj zakon razdan je gg. članovima odbora.

Prvi član glasi: »Zakon o uredjenju okruga i srezova za Kraljevinu Srbiju od 18. marta 1905. g. sa svima došnjim izmenama i dopunama i rešenje Ministarskog Saveta od 5 marta 1920. g. SBr. 1428 rasproshire se i na 6 okruga stare Crne Gore i kotar Boko-kotorski«. To je prvi član.

Gospoda, koja prvi član primaju, neka izvole sedeti, koja su protiv, neka izvole dići ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je prvi član primljen.

Prelazimo na glasanje o čl. 2. Kod čl. 2. imade predlog za izmenu samo kod tačke 2., i tačke 4: Kod tačke 1. kod okruga cetinskog i tačke 3. okruga nikšićskog nema predloga za izmenu. Mislim, da glasamo po pojedinim delovima.

Gospoda, koja prvi stav uvod i rimsko I. primaju, neka izvole sedeti, koja su protiv, neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Prvi stav je primljen.

Glasaoće se o stavu II. Imade predlog pododbora, koji glasi, da u okrug podgorički spadaju srezovi: 1. podgorički u Podgorici, u koji ulaze sadašnji srez

podgorički sa opštinama srednjo- i donjo-lješašanskom, a bez opštine spuške i dosadašnji srezovi tuški i biočki. (Glasovi: To se prima.)

Stav 2. po predlogu pododbora glasi: kolašinski u Kolašinu u koji ulaze sadašnji okrug kolašinski, srez mateševski i 3. Danilovgradski u Danilov-Gradu, u koji ulaze sadašnji srez danilovgradski sa opštinama komanskom, zagaračkom, pješivačkom i spuškom.

Ovo je predlog pododbora. G. Čubrović podneo je predlog, da se ova tačka 2. izostavi tako, da bi okrug podgorički sačinjavali samo okrug podgorički i danilovgradski. G. Ministar Unutrašnjih Dela ne protivi se tome predlogu. Stoga ću staviti taj predlog na glasanje, jer ga je g. izvestilac primio. (**Andrija Radović:** Morate najpre staviti na glasanje vladin predlog.)

Izvestilac dr. **Pavle Čubrović:** Vlada ne pravi pitanje.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** G. Ministar Unutrašnjih Dela ne pravi pitanje od toga i onda moram da stavim na glasanje to, što je g. izvestilac primio kao predlog pododbora. Ja moram predlog pododbora da stavim na glasanje. Predlog pododbora glasi da se stav 2. izostavi.

Andrija Radović: To nije predlog pododbora.

Izvestilac dr. **Pavle Čubrović:** Kako da nije predlog pododbora, kad je to podneo Gjonović i saglasio se samnom, kao izvestiocem.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Ja mislim, da je svejedno u kojoj se formi stavlja na glasanje. Do sada smo se držali toga reda, da ono što primi izvestilac i Ministar, da stavimo prvo na glasanje i po tome predlogu imala bi tačka 2. da izostane. Gospoda, koja primaju takav predlog, neka izvole sedeti, koja su protiv neka izvole dići ruku. (Manjina diže ruku.) To je manjina. Većina je glasala za ovu novu redakciju.

Kod stava III. okrug Nikšićki nema predloga za izmenu. Gospoda, koja primaju neka izvole sedeti, koja su protiv neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) To je većina. Stav III. je primljen.

Kod stava IV. po prvobitnom predlogu trebalo bi da sačinjavaju okrug polimski sa sedištem u Beranima, koji sačinjavaju srezovi: 1. andrijevački u Andrijevići, u koji ulaze sadašnji srezovi andrijevički, kraljevski i plavo-gusinjski; 2. beranski u Beranima, u koji ulaze sadašnji srezovi beranski, budimski i rožajski, a sada dolazi predlog g. Pavla Čubrovića, koji je ujedno primio kao izvestilac, da dodje srez kolašinski u Kolašinu, u koji ulaze sadašnji okrug kolašinski i srez mateševski.

Dozvolite još nešto. Kod ovoga stava imade pitanje sedišta. (Glasovi: To ćemo posle.) Dobro, onda to ćemo posle. Gospoda, koja primaju ovu redakciju neka izvole sedeti, koja su protiv neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je stav IV. primljen.

Sada ima da se reši pitanje sedišta. Postoje tri predloga.

Andrija Radović: Ja bih želeo, da se reši ova stvar, da se dozvoli građanima sreza kolašinskog da mogu da optiraju.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Ja molim g. poslanika, da stavi pismeni predlog.

Imade predlog pododbora, da sedište bude u Beranima. Ako taj predlog bude odbijen stavjući na glasanje predlog g. poslanika Gjonovića, da bude sedište

u Kolašinu, a ako bude taj predlog odbijen, staviću na glasanje predlog g. Rajčevića, da bude sedište u Andrijevići.

Gospoda koja primaju da Berane bude sedište okruga neka izvole sedeti, gospoda koja su protiv neka izvole dići ruku. (Nejasno.) Molim gospodo, još jedanput. Gospoda koja su za to, da Berane bude sedište okruga neka izvole sedeti, koja su protiv neka izvole dići ruku. (Većina diže ruku.) Gospodo, predlog je odbijen.

Glasaćemo o predlogu g. Gjonovića. Gospoda koja su za to, da bude Kolašin sedište okruga neka izvole sedeti, koja su protiv neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Većina je glasala za Kolašin, 9 je diglo ruku a ima preko 20 poslanika prisutnih.

Prema ovome sada nema potrebe da se glasa o predlogu g. Radovića.

Sad ima da glasamo o celom članu 2. Gospoda, koja član 2. primaju neka sede, a koja su protiv neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Član 2. je primljen.

Sad prelazimo na pretres člana 3. Za reč se nije javio niko. Gospoda koja član 3. primaju neka sede, a koja su protiv neka izvole ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 3. primljen.

Glasaćemo o članu 4. Koji su za neka sede, a koji su protiv neka ustanu. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 4. primljen.

Glasaćemo o članu 5. Gospoda koja primaju ovaj član neka sede, a koja su mu protivna neka izvole ustati. (Većina sedi.) Član 5. je primljen.

Glasaćemo o članu 6. Gospoda koja primaju ovaj član neka sede, a koja su protiv neka ustanu. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 6. primljen.

Sad prelazimo na glasanje o zakonu o celosti. Gospoda koja primaju zakon glasaće sa »za«, a koja ne primaju sa »protiv«.

Vojislav Lazić: Da ne bi gg. Ministri koji sede ovde, mislili, da mi za inat glasamo protiv svakog zakonskog predloga, ja izjavljujem, da mi glasamo protiv samo kod onih predloga, sa kojima se ne slažemo. A kod ovog zakonskog predloga glasaćemo »za« kao i kod svakog, s kojim se budemo složili.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Gospodine poslanice, nemate pravo na reč da dajete izjavu, kada se ima već pristupiti glasanju. Molim g. sekretara, da proziva gg. poslanike radi glasanja.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva poslanike i oni glasaju ovako: Ljuba Jovanović za, Marko Gjurčić za, Raja Filipović za, Milosav Rajčević protiv, Milorad Vujičić za, Ninko Perić za, Kosta Timotijević za, Radoslav Agatonović za, Andrija Radović za, Valerijan Pribičević za, Većeslav Vilder za, Jovan Magovčević za, dr. Pavle Čubrović protiv, Slavko Šećerov protiv, Vojislav Lazić za, Miloš Moskvljević za, Jovan Jovanović za, Josip Drofenik za, dr. Ante Dulibić za, Etbin Kristan za, Jovan Gjonović za, Svetislav Popović za.

(Posle glasanja.)

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Glasalo je svega 22 narodna poslanika. Od toga je glasalo za zakonski predlog 19, a protiv zakonskoga predloga 3 narodna poslanika. Time je ovaj zakon konačno primljen. Ima reč g. dr. Šećerov.

Dr. **Slavko Šećerov:** Gospodo, ja bih hteo pitati gospodina Predsednika Zakonodavnog Odbora, što je sa Zakonom o Centralnoj Upravi? Kao što znate,